

Oproerkraaiier Louis Doedel

Op last van het koloniaal bestuur verbleef de Surinaamse vakbondsman Louis Doedel meer dan veertig jaar in een psychiatrische inrichting. Morgen krijgt hij een standbeeld op Curaçao. Met dank aan de Amsterdamse arts-activist Nizaar Makdoembaks.

PATRICK MEERSHOEK

Na het vallen van de woensdagavond blaast een verkoelende pasaatwind over het eiland Curaçao, dwars door het openluchttheater van de Surinaamse sociale vereniging JPF. Daar staan twee mannen op het podium. De een is gegoten in brons. Hij draagt een keurig kostuum met hoed, heeft een glimlach op het gezicht en houdt met zijn rechterhand een pamflet vast. Ongetwijfeld een vlamme oproep aan het adres van het Nederlandse koloniale bestuur om zich eindelijk iets aan te trekken van het lot van de allerarmsten. Een fel protest tegen het bevoegd gezag, maar dan wel gesteld in een taal die de tenen doet krullen van plezier.

Zoals in het crisismanifest dat de man in het brons in 1931 richtte aan het adres van de toenmalige gouverneur van Suriname, Bram Rutgers. "Wij vragen aan het roer geen wonderdokter, geen kapitein die van huis uit in een bepaalde richting ons heil zoekt. Waarnaar de bevolking van Suriname wel vraagt is een man aan het roer te zien die zo economisch weet te manoeuvreren, dat niet alleen de mondspieren van de Hollanders en hun maatjes geregeld in beweging verkeren, maar ook het gebit van de kleine man iets te verorberen krijgt."

De andere man op het podium is Nizaar Makdoembaks, voormalig huisarts en deelraadslid in Zuid-oost, en in beide hoedanigheden onvermoeibaar en meestal op hoog volume strijdend tegen onrecht in al zijn gedaanten, of het nu de onder het tapijt verborgen gevolgen van de Bijlmerramp betreft of de gebrekkige medische zorg voor allochtone suikerpatiënten. Een lastpak voor de gevestigde orde, die het nu op zich heeft genomen een collegialastpak aan de vergetelheid te onttrekken. "Louis Doedel was een groot man," houdt Makdoembaks zijn gehoor in de sociëteit voor. "Hij verdient een plekje in onze geschiedenis, of Nederland dat nu leuk vindt of niet."

Voorzichtige gok: het laatste. Want het is een verbijsterend verhaal dat de 62-jarige Makdoembaks

boven water heeft weten te krijgen, gebaseerd op de beschikbare informatie over het leven van Louis Doedel en aangevuld met de oogst van langdurig spitwerk in de koloniale correspondentie in het nationaal archief. Op last van het koloniale bestuur in Suriname werd de vakbondsman in 1937 opgenomen in de psychiatrische kliniek Wolffenbuttel, om daar pas 43 jaar later als een gebroken man weer uit te komen, enkele dagen voor zijn overlijden, 74 jaar oud, op 10 januari 1980.

Aanleiding voor de gedwongen opname was een vergeefse poging van Doedel een petitie aan te bieden aan de gouverneur van Suriname, Johannes Kielstra. Doedel kreeg geen toestemming om het gouvernementsgebouw binnen te gaan en keerde later op de dag terug, naakt en zijn lichaam met witte klei beschilderd. Volgens de overlevering zou het om een protest gaan tegen het feit dat allerlei hoge blanke gasten wel het paleis mochten betreden. Makdoembaks ziet een verband met de winti-rituelen in Suriname: mogelijk was het een poging van Doedel om de kwade geest Kielstra te bezweren.

Hoe dan ook: Doedel werd aangehouden en verdween na een kort verblijf in de cel, op last van Kielstra in de kliniek Wolffenbuttel. In een documentaire die Frank Zichem en Nina Jurna in 1998 over Louis Doedel maakten, komt een oude verpleegkundige uit de kliniek aan het woord. Hij herinnerde zich de vakbondsman als een kleine man die altijd gehurkt in zijn stoel zat. Hij was niet psychotisch, maar wel in zichzelf gekeerd. Makdoembaks: "Doedel is gebroken in Wolffenbuttel. Een kort verblijf in eenzame opsluiting is genoeg om stapelgek te

Een kleine man die altijd gehurkt in zijn stoel zat

Nizaar Makdoembaks bij het beeld van Louis Doedel, de lastpak die door het

worden, laat staan een periode van tientallen jaren."

Het belang van de bijdrage van Makdoembaks schuilt erin, dat hij in de koloniale archieven in Den Haag de bewijzen heeft gevonden voor een beleid achter deze aanpak van de linkse oproerkraaiers. Uit de inmiddels openbaar geworden correspondentie tussen het bestuur in Paramaribo en Den Haag blijkt dat voormannen als Doedel doelbewust werden uitgeschakeld om onrust in de kolonie te voorkomen. Zij werden verbannen, zoals Anton de Kom, of opgesloten, zoals Louis Doedel. Tragisch is dat Doedel nog keurig al zijn opruiende geschriften naar het gouvernement stuurde, met stevast

een vriendelijk briefje erbij. Ook deze zijn in de archieven in Den Haag te vinden.

Het was ook niet de eerste keer dat Doedel in botsing kwam met het koloniale gezag. In 1931 was hij door de gouverneur van Curaçao uitgezeten. Officieel vanwege een verkeersboete: de vakbondsman zou aan de verkeerde kant van de Koningin Wilhelminabrug over het Waaigat hebben gelopen. Aangenomen wordt dat het vlamme epistel over de sociale wantoestanden in Suriname dat Doedel enkele maanden eerder had afgedrukt in een sociaal-democratische krant, het gouvernement in het verkeerde keelgat was geschoten.

Makdoembaks: "De koloniën werden geleid als een bedrijf. Alles wat